

GENDER-HOE?

Prof. dr. J. van Mens-Verhulst

Februari 2017

Gendersensitieve, genderspecifieke, genderbewuste, genderresponsieve en genderneutrale zorg.

Gendersensitief.

De kennisagenda hanteert de term gendersensitief in relatie tot de gezondheidszorg: “De term gendersensitief duidt op vaardigheden, zoals een gendersensitieve benadering door (huis)artsen in hun diagnostiek, behandeling en bejegening. Zodoende spreken we in deze kennisagenda ook over gendersensitieve diagnostiek, zorg en behandeling. Waar gesproken wordt over sekse betreft het puur de biologische verschillen.”

The European Institute for Gender Equality (EIGE) schrijft op haar website: “Gender sensitivity refers to the aim of understanding and taking account of the societal and cultural factors involved in gender-based exclusion and discrimination in the most diverse spheres of public and private life. It focuses mainly on instances of structural disadvantage in the positions and roles of women.”¹.

Dat wil zeggen dat er in het denkkader en/of handelen aandacht is voor (structurele) in-en uitsluiting op basis van gender.

Als begrip is ‘gendersensitiviteit’ toepasbaar in combinatie met attitude, vaardigheden en cognities van hulpverleners én organisaties. In geval van professionals in de Geestelijke GezondheidsZorg: kennis van sekse/gender-invloeden op etiologie, risicofactoren, het beloop van aandoeningen, preventie, diagnostiek, behandeling, nazorg enzovoorts.

Genderspecifiek is een term die eigenlijk nog vaker en al langere tijd wordt gebruikt in relatie tot zorg. Zij komt ook regelmatig voor in de prioriteringsnota van ZonMw en het “*Handboek Vrouwspecifieke Geneeskunde*” kent bijvoorbeeld een deel “vrouwspecifieke aspecten van zorg en onderzoek” maar ook een deel “vrouwspecifieke thema’s”.

In wezen heeft “genderspecifiek” een binaire connotatie: alsof bepaalde problemen, oplossingen, zorghandelingen hetzij voor de ene dan wel de andere ‘gender’ zouden gelden.

De term heeft mijns inziens vooral betrekking op de kennis en vaardigheden van de hulpverlener (m/v) en stelt de verschillen tussen mannen en vrouwen (sekse/gender) centraal.

Genderbewust is een term die gebruikt wordt om de manier van denken (mindset) aan te geven van hulpverleners, beleids mensen en andere actoren. Met deze term wordt aangegeven dat die actoren in de benadering van diagnose, behandeling, risicotaxatie rekening (moeten) houden met de factor gender maar dat nog nader zal worden ingevuld waar, wanneer en hoe die factor er toe doet (wat de overeenkomsten en wat de verschillen zijn).

Gender responsiveness wordt soms gebruikt om regelingen en organisaties te typeren, met name van justitiële of onderwijskundige aard of op gebied van ontwikkelingssamenwerking. De definitie luidt “creating an environment... that reflects an understanding of the realities of women’s lives and addresses the issues of the participants.”(as cited in NIC, 2001, p. 75) This environment includes not

¹ Based on Šribar, R. (2015), ‘Glossary of common terms in gender equality and feminist theory’, in M. Ule, R. Šribar and A. U. Venturini, eds., *Gendering Science: Slovenian Surveys and Studies in the EU Paradigms*, Vienna, Echoraum.

only the facilities the females are housed in, but also the staff assigned to them, and the availability and content of programming provided to girls.” (Bloom and Covington)² . Volgens deze definitie lijkt ‘gender’ een legitimatie om de aandacht op vrouwen te richten.

Genderneutraal is als het ware de tegenhanger van de voorgaande termen. Mijns inziens wordt het voor zowel cognities als attitude gebruikt.

Voor de een is genderneutraliteit een positieve zaak want ‘men discrimineert niet’. Voor de ander is het een probleem, want men maakt geen onderscheid waar dat wel nodig zou zijn en laat genderstereotypen onbenoemd en ongemoeid; dat biedt ruimte aan gender bias (vertekening).

² Bloom, B.E. & Covington, S.S. (2001) Effective Gender-Responsive Interventions in Juvenile Justice: Addressing the Lives of Delinquent Girls. Retrieved March 10, 2008, from <http://www.centerforgenderandjustice.org/pdf/7.pdf>